

צב א מ"י פ"א מהל' טוען
הלכה ח סמג עשין לה
טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף
ה:

צד ב מ"י פ"י מהל'
מכירה הל' א סמג עשין
פז טוש"ע ח"מ ס' רה
סעיף א:

צַהַר ג' מִי"א פִּי"א מַהֲלִי
מִלּוֹה הֲלִי א' ופ"ז מַהֲלִי
טוֹעֵן הֲלִי ב' סִמְג עֵשִׂין נָד
טוֹש"ע ח"מ ס"י לָט סַעִיף ב'

מהל' מכירה הלכה ט:
צו ד מ"י פ"א מהל' מלוה

הלכה ח' קמג שס
טוש"ע ח"מ סי' לט קע"ג
ועיין בזמ"י פ"ה מהל'
מכירה הלכה ט' ובזמ"מ שס

קצת סעיף א:
צוה מ"י פ"ו מהל' עדות
הלכה א סמג עשין קט

וְשֵׁנָה עַל חֶמְדָּה
וְשֵׁנָה עַל חֶמְדָּה

טוֹשֶׁעַ חָמֵס סִי לֹט סַעֲיֹף ג:
צִמְצֵם ז מִי פִי מַהֲלִי מַכִּירָה
הֲלִי ז סַמֵּג עֲשִׂין פֶּז
טוֹשֶׁעַ חָמֵס סִי רַה סַעֲיֹף

:6

רבינו גרשום

אין צורך לומר. חזק
עלנו, שלא ציורו ויכולו
לכתוב משמחת שמחת ירכו
הוא לו שחברות; הודה
במנהג פנים. ואמר אין מחבר
לנו פלוגות. הן אין מחבר
אלא אם כן אמר לו לו: הפש
קנין משום דבר בעולם כפי
שנשים אין צורך לומר להן
השנים ומפרש וקנין: קיום
ששורות. צריכים להעיד
בשנים כפי ג' בית דין על
החומות בית דין: אל קשה אל
[הוא] אמר רב נתן כפי
אלא כמעט רב דין דמי
אדם בית דין אין נמלכין
חברות אין קנין מן
צריך לומר כן והענין אם
לכבוש עומד. ר' אבהו
קנין כלום: אלא אמר דלא
צריך ונא. אבל אין בירא
הצית ונא על כחב' עילוי

מדעת מוכר וסטר מתנה מדעת נותן וסטר מלוו מדעת^א ליה ועדות
נמי לא חשיב דרמפיהם ולא מפי כתבם ופירש"י כפי' החומש שלא יכתבו
עדותם באיגרת וישלחו לז"ד וי"ל דלקחת חמשים היא שבייה חסוב
עדות כדי לנצל החוקה בעדות כל דהו שצדבר מועט מבייה החוקה
דהא אפילו יתבצר לנו שלא שמע

המחזיק ממחה מהני לצטל החוקה
וגם במודעה תקנת חכמים היא להפיל
הנאמס וקיום שטרות נמי משום
דמעשה ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד
ככתב שלא מרצון החייב ועוד אומר
ר"י ששעמ מן ר"ת שנוהגים לשלם
העדים עדותם בליצרת לב"ד וחשבו
עדות והא דדרשין בספריה מפיהם
ולא מפי כתבם לא אחא אלא למעוטי
דוקא אלס שאינו צר הגדה^א אבל ראו
להגדה אין הגדה מעכבת זו והא
דאמרין בספ"ב דכתובות (דף כ.)
כותב אדם עדותו על השטר ומעיד
עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר
מעצמו אבל אין שזוכר מעצמו לא^ב היינו
כשאנו מוסיף כתב ידו ב"ב ועוד
שמה עד אחד ככתב אין חשוב עדות

שֶׁאֵין שָׁטֵר אֶלֶם צִבִּי לֹהֵב לֹא מֵהֵינָּה צִהֵי־הָיָה דְּכַתּוּבֹת מִפִּי יוֹאֵל כֹּתֵב צִבִּי
אֶלֶם אֶלֶם כִּי וּכְכֵּן בְּרִאשִׁית עֲדוּת וְיִצְיָע צִהֵי־הָיָה דַּעַד אֶחָד בִּכְתּוֹב בְּגַט פִּשְׁטָן
(לְקַמֵּן דָּף קסא. וְסָפֵד דִּיהֵ אִמֶּר) וְאִתְּ מִנְּהִי קִמְ"ל דְּלִין צִבִּי כְּתוּבוֹ פִּשְׁטָן
כִּיֹּן דְּזוּכְּתוֹ הוּא וּבִמְחַמְתָּה אִיכָא לְמִימַר דְּקִנִּיט צִיֵּה וְאִין צִבִּי כְּתוּבוֹ אֲגַב
אֲחֵרִיִּי אֶלֶם אֶתֵּלַּא שְׁמוּעִינִן בִּמְחַמְתָּה אֶלֶם שְׁחִיֵּא צִפְנִי בִּי אֶלֶם בְּמוֹדֵעַ
קִסָּה לְתַלְמִי אִי־טִרְקִי וְיִל דְּלִתָּה לְאִשְׁמוּעִינִן לְדַע"פ שְׁלֵל צִבִּי לֹהֵם
לְכַתּוּב וְהִם כְּתִבוּ עֲשׂוֹה כִּשְׂרָה וְלֹא מִיחֻז כְּשִׁקְרָה דְּמִסְתַּמָּה לְפִיכָךְ
חָה אִו מִסָּר מוֹדַעָא בְּפִינִיהֶם כְּדִי שִׁיכְתּוּבֵי: **קִבְּרִין בְּפִנִּי ב' וְאִין צִרְרִךְ**
ב'ו'. אֹמֵר ר"ת דִּלָּא אֶתֵּלַּא לְמַעוּטִי שְׁלֵל יִהְיֶה חֲשׁוֹב קִין כְּשֶׁנֶּעֱשֶׂה
שְׁלֵל צִפְנִי שֵׁינִס' דִּהֵא אֲחֵרִינִן בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף סה:) דִּלָּא אִצִּירוּ סִהִיד
אֶלֶם שִׁקְרִי וְאִמֶּרִי' צִפ' הִזְבֵּה (צ"מ דָּף מו.) אֲגַבִּי הִיֵּה עוֹמֵד בְּגִדּוֹן כִּוִּי
וְאִי אֲחֵרִינִן מְטַבֵּעַ נִקְנָה בְּחַלְפִינִן יִיִּהֵינִי וְיִהֵי־הָיָה אֲגַב סוֹדֵר וּמִפְתִּין
לִּדְלִית לִיֵּה סוֹדֵר וְלִקְלִינִי־הָיָה אֲגַב קִרְקֵעַ לִקְרֵעַ לִיֵּה עוֹמֵד בְּגִדּוֹן קִמְנִי
כְּשִׁאֲנִי שְׁלֹא אִיכְפֹּל תִּנָּה לְאִשְׁמוּעִינִן בְּגִזְרָא עֲרִטְיִלְאִי לִדְלִית לִיֵּה כְּלוֹם
אֶלֶם ש"מ דְּלִין מְטַבֵּעַ נִקְנָה בְּחַלְפִינִן וְאִי לֹא חֲשִׁיב קִין בְּלֹא עֵדִים
לִישְׁנִין לִדְלִית עֵדִים¹ וְעוֹד דַּפְס"ק דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף א.) אִמְרוּ רַבָּנִן פִּשְׁרָה
בִּיחִיד אַע"ג דַּפְשָׁרָה צִיֵּה־הָיָה קִין כְּדַמְסִיק הָסֵם: **וְאִין צִרְרִךְ דְּיֹמֵר**
בְּתוּבוֹ. וְכוּתְּבִין בְּלֹא רְשׁוּתוֹ כֹּל זֶמֶן שְׁלֵל חוּר צו"² וְיִמְחִירוּ יוֹכֵל לְחֹזֵר
צוֹ כְּדִאֲמַרְינִן לְקַמֵּן צִפ' הַמּוֹכֵר חֹת בְּפִינִיהֶם (דָּף עו.) זְכוֹ בִּשְׂדֵה
זוֹ לְפִלְטוּי וְכוּתְּבוּ לֹא אֵת הַשְׁטֵר חוּר בְּשִׁטֵּר חוּר וְיִטְוִי חוּר צוּר וְהָא
דְּלִאֲמַרְינִן בְּרִישׁ אַע"ג³ (בְּמַצּוֹת דָּף נח. וְסָפֵד דִּיהֵ כְּתוּבוֹ) כְּתוּבוֹ וְחִתּוּמֹהּ
וְהִבּוֹ לִיֵּה קִנּוּ מִיִּנְיָה לֹא כִרְיָל לְאִימְלוּכִי צִיֵּה לֹאֹ דּוּקָא מִשּׁוּם דְּאִמַּר לֹהֵ
כְּתוּבוֹ דַּלְפִּי' לֹא אִמַּר לֹהֵר נִמִּי כְּדִאֲמַרְינִן הִכָּא אֶלֶם מִשּׁוּם דַּעֲבִי לְמִימַר
לֹא קִנּוּ מִיִּנְיָה כִרְיָל לְאִימְלוּכִי צִיֵּה אַע"ג⁴ דְּאִמַּר לֹהֵר כְּתוּבוֹ: **קִיִּיִּם**
שְׁמִירוֹת בְּשִׁשְׁשָׁח. אַע"ג דְּר"ג גּוֹפִיֵּה ס"ל בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף ה:) צ' שְׁטוּ
דִּינִיִּיהֶם שְׁטוּ קִיִּיִּם שְׁטֵרוֹת שְׁאִנִּי כְּדַפִּי' דִּלִּי לִיכָא אֶלֶם צ' מַה צ' צִין
קִיִּיִּם שְׁטוּ לִשְׁטֵר שְׁמַעְלֵה־הָיָה אֶתֵּלַּא חֲתִימִי וְהִכָּא תִּרִי חֲתִימִי וְהִכָּא תִּרִי חֲתִימִי
וְדוּמָה צִבִּי עֵדִים שְׁמַעְמֹה מִפִּי עֵדִים שְׁמַעְלֵה שְׁהַשְׁטֵר כִּשְׂרָה וְעַד מִפִּי
עַד פִּסּוֹל אֶלֶם כִּשְׂרָה ג' יִכְרֵר שֶׁסֶּם צ"ד שְׁהַעִידוּ עֵדִים לְפִינִיהֶם עַל כִּתּוֹב
יֵדִם וְהַכְשִׁירוּ הַשְׁטֵר וְדוּמָה לְפִסְק דִּין וְהֵא דְּלִאֲמַרְינִן צִפ' צ' דְּכַתּוּבֹת
(דָּף כב. וְסָפֵד דִּיהֵ וְדוּלְמָה) ג' שִׁיבְצוּ לְקִיִּים אֵת הַשְׁטֵר וּמַת אֶחָד מֵהֶן לְרִיכִי
לְמִיכְתּוֹב בְּמוֹתָב תִּלְתָּה הִיִּינָה וְחַד לִיְתוּבֵיהֶּ וְאִמַּר ר"ג וְאִי כִתּוֹב צִיֵּה צִי
דִּינָה חוֹ לֹא כִרְיָל וְדוּלְמָה צ"ד חֲלֹף הוּא דְּאִמַּר שְׁמוּאֵל צ' שְׁטוּ דִּינִיִּין
דִּין דְּכַתּוֹב צִיֵּה צ' דִּינָה דְּרַבְּנִן דְּבִי צִבִּי אֶתֵּלַּא וְדוּלְמָה רַבָּנִן דְּבִי צ' אֶלֶם
כְּשִׁמּוּאֵל בְּפִינִיהֶם לֹהֵר לֹא שְׁמוּאֵל סוֹבֵר דְּקִיִּים שְׁטֵרוֹת בְּשֵׁינִי⁵ צ' אֶלֶם
ה"פ וְדוּלְמָה רַבָּנִן דְּבִי צִבִּי אֶתֵּלַּא צִבִּירָה לֹהֵר בְּקִיִּים שְׁטֵרוֹת כְּשִׁמּוּאֵל
בְּעִלְמָה אֶלֶם שְׁמוּאֵל מִנִּי סָבֵר שְׁפִיר דְּקִיִּים שְׁטֵרוֹת בְּג' אַע"ג דַּעְלִמָּה
צ' שְׁטוּ דִּינִיִּין דִּין כְּמוֹ ר"ג וְאִתִּי⁶ דְּרַב נַחֲמָן גּוֹפִיֵּה קֶלְמֵר צִבִּי⁷
(דָּף סא:) גְּבִי עוֹבְדָא דְּאִיסּוֹר גִּיּוּרָא וְרַב סַפְרָה עוֹבֵד עֶסְקָא וְכוּ' מִש

אמאן דלא צייט דינא ב'ו'. תימה מודעא דמאי אי דגיטין ודמנהא גליי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין יכול לצא לבית דין' ואי דוציני והא אמר רבא לא כתבינן מודעא אוציני וכו' רבה ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפריי ולשנויי בדפריך בסמוך אנהדרבי ועוד והא אביי ורבא גופייהו דאמרי תרבייהו אפי' עלי ועלין אי לא ארייב במודעא דוציני וכי הוה מעשה דפרדיסקא לא שייך הכא דאפי' איית דינא פשיטא דכתבינן:

איבא

וְכֵן מוֹדַעַת בְּפִי שָׂנִים. מִי שֶׁאֶסְקֹרֶה לִמְכֹּר וּלְיֵתֵן חֵת שְׁלוֹ בְּעַל כְּרוֹת וּלְכַתּוֹב שְׁטֵר מִכִּירָה אֹו מִתְּנָה בְּפִי עֵדִים צָרִיךְ לַהֲדוּיעַ קֹדֶם לָקֵן לַשְּׁנֵי עֵדִים וְלֹאמֹר דַּעֲו לְכֶם שִׁמְכִירָה ^(ב) וְזֹא אֹו מִתְּנָה שֶׁל שָׂדֶה וְזֹא שֶׁאֵין רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת פְּלִטוֹנִי שֶׁלֹּא בִּצְרוֹן נַפְשִׁי אַעֲשֶׂה כִּי אֶחָסֵד וּמִכִּירָתִי בְּעַל כְּרוֹת וְלֹא יִהְיֶה מִמֶּנּוּ בְּחוֹתָה שְׁטֵר אַעֲשֶׂה וְהָיִים אֲנִי לִמְכֹּר מִתְּנָה לָקֵן צָרִיךְ לְדַיֵּן אֶמְרַעְנָה לְשְׁטֵר אֶפּוֹמִיכִי שִׁמְכִרָתִי מוֹדַעַת לְפָנֶיכֶם קֹדֶם שֶׁנַּעֲשֶׂה הַשְּׁטֵר. וְדוֹקֵא קֹדֶם כְּתִיבָתָה הַשְּׁטֵר אֲבָל אַחֲרֵי כֵן אֵין הַמוֹדַעַת שׁוֹה כְּלוֹם דֹּאס כֵּן כֹּל הַשְּׁטֵרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם כְּשִׁיתְחַרְט אַחֵר שֶׁנַּעֲשׂוּ וְנִמְסְרוּ בְּכִשְׁמֵרוֹת יִבֵּא לְפִסְלֵן; וְאֵין צָרִיךְ לֹאמֹר **כִּסְוֹתוֹ.** שְׁטֵר מוֹדַעַת. כִּלְלָא דְמִילְתָא כֹּל מִיֵּדִי דְזֻכּוֹת הוּא לוֹ אֵין הַעֲדִים צָרִיכִין לִטְוֹל הַיָּמִנוּ רְשׁוֹת. וְהֵא דִּלְלָא כִּילִי וְתִי לְהוֹ וְלִימָא מִחֲתָא וּמוֹדַעַת וּקְנִין בְּפִי ב' וְאֵין צָרִיךְ לֹאמֹר כְּתוּבוֹ הֵיכִינּוּ מִשְׁלוֹס דְּרַבָּא דְּרַבָּא אֲחֵר לְהוֹ מִשְׁמִיהַ דְּרַבִּי וְלֹא חֲסֵד יוֹמָא שְׁמַעְיָה אֲבָל כֹּל מִילְתָא שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּפִי נַפְשִׁיהּ וְהוּא חֲבַרְיָנָהוּ רַבָּא כְּחָדָא כְּסָדֵר כְּמוֹ

ששמען. והיוו דכתיבין ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעתה
לא תועיל המדעת דמוכח בערכין פסקר האומר בסופו (דף כא):
גבי גט דמהני ביטול המדעות והוא הדין לכל השטרות: הודאָה
בפני צי'. אדם שמודה לחבירו בפני צי' שחייב לו מנה ז'ל כחצו שליוס
הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שכן שירצה לגבות חצו ויאל
שטרו על הלוה אבל שלא ברשות דלא אין כותבין דחוב הוא לו ויכין
דעל הלוה לכתוב והוא לא כזה איכא למימר דלא ינחא ליה לעשות חוב
שחייב מלוה בשטר דעד השתא הוא מלוה על פה ואע"ג דהודא בפני
עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקיי"ל (לקמן קט)
המלוה לחבירו בעדים א"ל שחייב בעדים ופכשו כשיש בידו שטר אין
הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"ל צי' עדים שפרע בפניהם אפילו
הואיה המלוה על הלוה כתב ידו של הלוה שהוא חייב לו גובה ממנכס
בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: קנין.
סודר על כל דבר בפני צי' ולא בעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות
אמר ג' הוצרך לפרש בכל הני דדי בשנים: ואין ז'ל כחצו. דמפרש
טעמא לקמן: קיום שטרות גב'. מי שיש לו שטר על חבירו וחושש
שמה יטעו העדים למדינת הים או ימותו וכשיבא לגבות חצו הכתוב
בשטר יטענו הלוה כי פרעתי על אמוניה ווא ינטערן לויב שטרו
בעדים המכירים מחמת ידו עדים שבשטר הוא ינאל כילד יעשה
הולך לב"ד ומביא העדים עצמן ומעידין על מחימת ידיהן בפני ד"ד
והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים כמותב תלתא כחדא
הוינא ופק שטרא דא קדמנא ואחא פלוני ופלוני ואסחידו אחתימות

(א) כְּכִי אֵימָה: אֵלֶּה אֲנִי
דַּקָּס, (ב) וְכֵן הוּא יִבְמֹת
לֵאל: גִּיטִין עַל-א, (ג) וְנִשְׁע
וּמִן יִבְמֹת דִּל: הָדוּ
'חֹס' (ד) נִבְנָה שְׁלֵמִינִי עַל
מוֹכֵר בֵּר נַחֲמָן אֵלֶּה רֵבֶה בֵּר
הוּא הוּא דְקָאֲמֵר וְזֵל אֵימִי
מִלְתָּא וְכִי וְזֵל דְּבִרְסִי 'חֹס'
הֵיךְ כִּרְבָּנִי דְּהִסָּס מִיָּה
סוֹף הַסְּגִיָּא לֵב. דְּלֵא לָא מִי
אֵימִר עַלֵּה וְכִי מִלְרֵי בֵּר נַחֲמָן
וְכִי קָאֵת קִשְׁיָה,

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכן מודעא
וכו' דעו לכם שמכירה או
כל"ל ותיבת זו נמחק:

מוסף תוספות

- א. דומיה דספר הקנה
ב. קאנען יעשי'ל'א.
ג. דאמרינן
מנחות (ק:) כל שאן
דאורייתא ביהל מנכבת
ב' מוס. יצמות לא: ג. א.
ד. כבך, יבא שורו בב'ד.
ה. מנחות כ' מדר' ו' וינען.
ו. [נדע] אחד בכתב דר'
אחד בכתב פה קאן מוספרין
ז. דמשמע דאן שנים בשר'
אפי' בשת' אגרות
ח. מוספרין, מוס': מנחות: כ.
ט. עי' מה ע'מ' מוס'
י. [ולתירוצא ו']
י"א. דהו' י'ל [ד'סא] אפי' אפי'
תשקת חכמים א'א
י"ב. שתרילע המחמה אלא דיעת
המקור, מ' ש' ציר' דיעת
המערער אפי' דאגן סהור
י"ג. דניחא ליה שיתבאר מ"מ
י"ד. דעת דל מנייניו בשר'
י"ה. דרמיע'ל לריאה
י"ו. ש' שנתכא ש'אן מרית
י"ז. שניהם, עי' עי'ק' נסס מוס'
י"ח. אלא ליה קנין
י"ט. ה'גל'א. כפי ש' אפי' אפי'
ה'רצל בשר' שנים א'א
כ"א. מוס' כתובו, מוס' קידושין
כ"ב. ו' י'א וי'א אונא
כ"ג. שנתכא ו'שבתא ו'א אונא
כ"ד. בנורא אלא עבדיו קרוביו.
כ"ה. א'א, א'א, א'א, א'א
כ"ו. אלא ביה רוצה
כ"ז. ש' שנתכא, מוס' מנחותין
כ"ח. דהא רב כחש
כ"ט. ש'ל' (מגאל) ש'כ' פני'
ל' מוספרין (כ'א) דשנים ש'כ'
ל"א. דיעת דר' ו' נחמן גופיה
ל"ב. דקום שטרות
ל"ג. שלשה. מוס' מנחות: כ.
ל"ד. עי' רש"י בסוגין
ל"ה. עי' רש"י ב'אן מלחא.